

21. YÜZYIL SANAT VE TASARIM EĞİTİMİNDE HİKAYELERİN KULLANIMINA DAİR ÖNERİLER

Sevgi Arı*

Özet

Hikayeler, meraklı insanlara daima çekici gelmiş ve tarih boyunca geliştirilen bir çok analitik öğretim yönteminin yanında varlığını sürdürmüştür. Bilgilerin duygusal bağıntı yaratmadığı takdirde akıllardan uçup gittiğini anlayan 21. yüzyılın reklam ve ekonomi dünyası, hikayelendirmeci yaklaşımı çoktan lehine kullanmaya başlamıştır. Hikayeci anlatımın öğretici niteliğinin araştırıldığı bu çalışma, hikayenin barındırdığı potansiyel olanakların sanat ve tasarım eğitimine nasıl adapte edilebileceği sorusuna cevaplar getirmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın eğitim alanına özgü kapsamı, ilham veren hikayeler ve yazar görüşlerinin üzerinden açıklanmış ve buluşlara dair hikayeler grafikler özelinde örneklendirilmiştir. Hikayelendirmenin önemi, bizzat hikayeler aracılığıyla anlatılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın ilk bölümü hikayelendirme-zihin arasındaki ilişkiye işaret eden bilimsel verilere ayrılmıştır. Hikayeci anlatımın psikoloji üzerindeki olumlu etkilerini gösteren bu verilerden hareketle, hikayenin eğitsel alandaki gerekliliği ortaya konulmuştur. Bir kavramı ezberletmeye dayanan ve sadece sol beyne yönelik anlatımların, kalıcılığına dair tartışmalar eğitim dünyasının da gündemindedir. Bu çalışma, hali hazırda bilinen bir anlatım biçimi olan hikayeleştirmenin, didaktik olmayan ve aktif bir öğrenme süreci sağlamak adına eğitsel amaçlarla kullanılmasını problem edinmiştir. Bu çalışmada sanat ve bilim tarihine dair en bilinen örneklerle yer verilmiştir. Bu örnekler üzerinden hikayenin önemini kavranmasının mümkün olacağı düşünülmüştür. İnsanın düşünce sisteminin hikayeleştirmeye dayandığı gerçeği eğitim bilimlerinde teorik anlamda kabul görmekte, fakat hikayeler sadece yaratıcı drama dersleri dahilinde ve dar bir yaş grubuna yönelik olarak uygulanmaktadır. Araştırmanın sonucunda, hikayeleştirme yönteminin her yaşta insanda kalıcı bir bilgi aktarımı sağlayabileceği, sanat ve tasarım alanı başta olmak üzere tüm eğitsel alanlara adapte edilerek kullanılabilirliğini söylemek mümkündür. Çalışmanın en genel manadaki sonucu, öğretmenlerin, içeriğe hakim olmanın ötesinde, konunun aktarım biçimine dair üst ve yaratıcı bir düşünce geliştirmesinin önemli olduğu ve hikayeleştirmenin bunu sağlamak adına verimli bir yöntem olduğudur. Araştırmaya konu edilen bilimsel veriler, görsel örnekler ve yazarların anlatıları ışığında dört farklı yöntemin eğitsel amaçla kullanılmasının mümkün olduğu bulgulanmıştır. Simgesel anlatımlar, süreç hikayeleri, etimolojik köken araştırmaları ve alternatif anlatım denemeleri bu çerçevede uygulanabilir olarak belirlenmiştir. Hikayelerin sadece metne dayalı olmak zorunda olmadığı görsel yolla da hikayeci anlatımın uygulanabileceği eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat Eğitimi, Tasarım eğitimi, Hikayeleştirme, Hikayeci anlatım, İlişkisel düşünce

IMPORTANCE OF STORY-TELLING IN ART AND DESIGN EDUCATION OF THE 21ST CENTURY

Abstract

Stories have always been attractive to curious people and have continued to exist alongside many analytical teaching methods developed throughout history. In the world of advertising and economy of 21st century, it has been understood that information is not permanent if it does not create emotional connection and this fact has already begun to use in favor of the narrator. This work, which investigates instructive nature of story-telling, aims to answer the question that how narrative can be adapted to the art and design education. The coverage of the study's specific area is explained through inspiring stories and author views and exemplified with some graphics inspired by the inventive stories. The importance of the story-telling has been conveyed through the stories particularly. The first part of the work is devoted to the scientific findings that point out the relationship between narrative thinking and mind. By showing the positive effects of narratives on psychology, the necessity of the story-telling in the educational field has been put forth. Discussions about the persistence of informative messages based on rote learning and the left brain, is also on the agenda of the education world. This study has raised the problem of using story-telling for educational purposes to provide a non-didactic and active learning process. This work includes some of the best-known examples of art and science history. It is thought that it is possible to grasp the importance of the story through these examples. The fact that human brain is based on story-telling, is theoretically accepted by educational systems, but stories are applied only for creative drama lessons and for a narrow age group. As result of this research, it is possible to say that the method of story-telling can be adapted to all educational fields including art and design fields and which can provide permanent information transfer to the people of all ages. The most general inference of the work is that, it is important for the instructors to develop a supreme and creative way to transfer information and story-telling is an efficient method to achieve this aim. It has been found that, it is possible to use four different methods for instructional purposes in the light of scientific data, visual examples and authors' narratives. Symbolic narratives, process narratives, etymological researches and alternative narrative essays have been identified as feasible. It has been added that story-telling do not only have to be based on text but it can also be applied visually.

Key Words: Art Education, Design Education, Story-telling, Narrative, Relational Thinking

Giriş

Gerçeğe dayalı ya da gerçek dışı olan herhangi bir içeriğin, düz anlatımlardan sıyrılarak; metaforlar, karakterler ve ilişkisel bağlar üzerinden kurgulanmasına dayanan hikâyeler, aktardığı içeriğin ötesindeki niteliğiyle, birer yaratıcı düşünme önerisidir. Dilin ve düşünme biçiminin zenginleşmesine katkı sağlayan hikâyeler, insanlığın düz anlamlardan öteye geçme, yeni anlamlar üretme ihtiyacıyla açtığı bir oyun alanıdır. Hikayeletirmenin zihinsel süreçlerle ilişkisi o kadar yakındır ki, bir insanın hayata bakışını, yaşadığı olayları aktarırken seçtiği hikaye dili üzerinden yorumlamak mümkündür.

Bilginin ötesindeki bilgeliğin aktarımı olan hikâyeler, modern toplumların kaybettiği bir değer olsa da, Amazon ormanlarındaki topluluklarda, ateşin başında hikâyeler anlatan bilgelere halen özel bir değer verilmektedir. Tarihten günümüze uzanan mitlerin ve inanç sistemlerinde hikâyeleştirme yönteminin kullanılmış olması da tesadüfi değildir. Metaforlar yoluyla ideolojilerin kodlandığı, kavramların sembolize edildiği, temsiliyet değerleri üzerinden kahramanların oluşturulduğu yapısal anlatılar olarak hikâyeler, mitlerin bireysel yaşam sürelerinin ötesine taşınmasını sağlamış, diğer yandan toplumsal bilincin / kültürün oluşmasında büyük rol oynamıştır. Anadolu halk ozanlarının nükte içeren atışmaları, özünde hikâyeci anlatımlardır. Ya da tasavvuf düşüncesini aktaran mesneviler, temsili (alegorik) bir yöntemle kaleme alınmış eğitsel hikâyelerdir. Mevlâna, mesnevilerin dinleyici üzerindeki eğitsel gücünü vurgularken, bu hikayeleri “manâ tohumunu gizleyen çiçekler” olarak tanımlamıştır (Ceylan, 2010:61). Batı edebiyatı geleneğinden gelen Kafka'nın “Dönüşüm” hikayesinde bir böceğe dönüşen Gregor Samsa karakteri, modern metafor kullanımının ünlü örneklerinden biridir.

Günümüz modern toplumlarında içinde barındırdığı kitleleri etkisi altına alma gücü nedeniyle bir halkla ilişkiler aracı işlevi gören hikayeler, ticari kuruluşlardan sivil toplum örgütlerine dek, bir marka imajı oluşturmak veya itibar yönetimi aracı olarak; televizyon şovlarında, reklamlarda; politikacılar veya liderler tarafından da bir manipülasyon aracı olarak kullanılmaktadır (Zipes, 2004: 16)

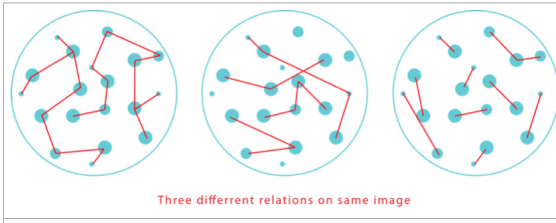
Hikâyeler Yoluyla Öğrenmek

İnsan beyninin evriminde, yazıdan çok önce geliştirilmiş olan sözel iletişim dilinin ve dilin özündeki hikâyeleştirmeye dayanan (ilişkisel) yapının etkisinin büyük olduğu bilinmektedir. Yazım dilinin oluşmasına zemin hazırlayan bu gelişme, aynı zamanda insanı diğer canlılardan ayrılması noktasında önemli bir yol ayrımı olmuştur.

Princeton Üniversitesi'nde beyin hikayelere verdiği tepkinin ölçüldüğü bir araştırma, dinleyicilerin hikayeleştirilerek aktarılan bir konuya, daha çok katılım gösterdiği, hikaye ile dinleyici arasında bir çeşit senkronizasyon oluştuğunu ortaya koymuştur. Bu bilgi, dinleyicilerin adeta bir radyonun frekansını yakalamış gibi anlatıcı ile aynı frekansa geçerek; anlatılan olayı kendi deneyimleri hâline getirmeleri olarak yorumlanmıştır (Williams, Whybrow, 2013:22). Hikâyeleştirmenin kitlesel etkisinin Güney Afrika'daki bir telekomünikasyon firması özelinde araştırıldığı bir vaka çalışmasında “kurumsal itibarın kurumun ürünlerinden çok çalışanların hikâyeleri ile ilgili olduğu; çalışanların performansları, sorumlulukları ve şirket içindeki yerlerini belirlemede hikâyelerin etkin olduğu” (Seyfi, Soydaş, 2014:169) bulgulanmıştır. Bu bulgu, hikâyelerin hem iç hem de dış ilişkiler noktasında kurumlar için önemini; hem de bireysel konum farklılıklarına rağmen insanı boyuttaki etkisinin değişmezliğini göstermesi açısından dikkate değer bir veridir.

Bir olay örgüsüne dayanan hikâyeleştirmenin (geçmiş, gelecek ve şimdiki zamanda) beynimizde bir doku (ing: pattem) yaratıyor olması da diğer önemli bulgudur. (Carroll, 2014:175-180) Başka bir deyişle, insan beynindeki nöron ağlarının gelişmesi, hikayeci / ilişkisel düşünce sistemi ile yakından ilişkilidir. Bu bulgular bir ileri aşamada, kişilerin dünyaya bakış açısının da, olayları zaman örgüsü bağlamında hikâyeleştirme şekline bağlı olduğunu ortaya koymuştur. Bireylerin söz konusu hikâyeleştirme alışkanlıklarını değiştirdiklerinde kendilerini de değiştirebilecekleri iddiasından hareket eden bilişsel psikoloji çalışmaları, kişilerin beyinlerinde yarattıkları hikayelerin dokusunu değiştirmeye yönelmiştir. Bu, hikâyenin değil, hikâye dilinin / biçimin değiştirilmesi anlamına gelmektedir.

Aşağıda, beyindeki nöron ağlarına benzeyen üç farklı görsele dikkatli bakıldığında, aslında hepsinde mavi noktaların yerinin aynı olduğu görülecektir. Bu görselleri birbirinden farklı kılan unsur, mavi noktaları birleştiren kırmızı çizgilerdir. Bu kırmızı çizgiler aslında aynı görsele uygulanan üç farklı bağlantı / yorum / doku (pattern) önerisidir. Hikayelerdeki gerçekliklerin aynı kalmasına rağmen, bağlantıların değişmesinin yarattığı farkı ortaya koyan bu üç farklı görsel, bilişsel psikolojide uygulanan yöntemin grafik bir karşılığıdır. Pek tabii ki burada üç şekilde örneklenen farklı yorumlar, olasılık dâhilindeki kombinasyonlar düşünüldüğünde çok daha fazla sayıya ulaşmaktadır (Resim 1):

Resim 1. Aynı noktalar üzerinden gerçekleştirilmiş üç farklı ilişkilendirme. (Tasarım:Sevgi ARI)

Bilim dünyasına ait popüler bir anlatı olarak Newton'un yerçekimini buluş anı, bir ağaç altına dinlenmek üzere oturduğunda kafasına bir elmanın düşmesine dayanan bir hikâyeye aktarılmaktadır. Bilinen bu hikayeden farklı bir anlatımda Newton; "(...) bahçesinde oturmuş ay hakkında düşünürken kafasını kaldırmış ve yakındaki ağacın üstündeki elmanın hemen hemen ay büyüklüğünde olduğunu görmüştür..." (Godin, 2005:36) Birbirinden farklı anlatıma sahip bu iki hikaye de, özünde bir doğa yasasının buluş anını ortaya koymaktadır. Resim 1'deki mavi noktalı örnekle ilişkilendirdiğimizde Newton'un yerçekimini buluş anı, bu noktalar iken, bu buluşa neden olan olaylar dizgesi kırmızı çizgilere denk gelmektedir. Bu özü gördüğümüzde, bu iki hikâyenin birbirlerinden farklı olmasının aslında bir zenginlik yarattığını söylemek mümkün olacaktır. Resim 2'de yer alan görseller, her iki anlatımın sahip olduğu farklarla mümkün olmuştur. Sağdaki görsel, daha çok bilinen elma hikâyesine işaret ederken, soldaki görsel daha az bilinen ve ay ile ilişkilendirilen hikâyeyi bağlam olarak almaktadır. Sanat ve tasarım penceresinden bakıldığında bu hikâyelerden biri diğerine naza-

ran daha önemli ya da geçersiz değildir. Hatta bir buluş anına dair iki farklı hikâyenin biliniyor olması, alternatif düşünme yolları sağladığı için faydalıdır.

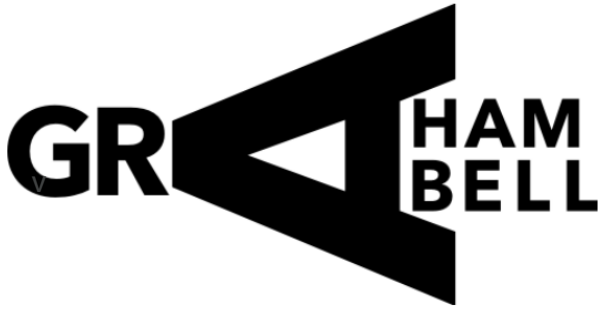
Resim 2. Newton'un yerçekimini buluşunu anlatan iki farklı hikaye için tipografik yorumlar (Tasarım: Sevgi ARI)

Newton örneğinde olduğu gibi, bütün buluşların / keşiflerin arka planında gelişen bir süreç hikâyesi vardır. Hayali kahramanlara dayanan hikâyelerin yanı sıra, gerçekte var olmuş bilim insanlarının ve sanatçıların buluş hikâyelerinden öğretici / ilham verici bilgiler edinmek mümkündür. Örneğin Thomas Edison'un başarıya kavuşmayan sayısız deneyin ardından, vazgeçmesi yönünde / başarılı olamayacağına dair yapılan yorumlara verdiği; "ben başarısız olmadım sadece ampulün nasıl çalışmadığının 1999 yeni yolunu buldum" (Revell&Norman, 2000:47) cevabı, eğitsel alanda ilham vericidir. Bu çok sayıda deneylerinin devamında ampulü icat eden Edison'un karanlıktan korkması ise bir bilim insanının yaratıcılık üzerinden korkularını yenme çabasına işaret eden, kıymetli / tek cümlelik bir hikâyedir.

Bu bilgiden yola çıkıldığında Thomas Edison, ampulü icat etmesinden ötürü aydınlık kavramıyla olduğu kadar, karanlık korkusu ile de ilişkilendirilebilecek bir figür haline dönüşür. (Resim 3). Benzer şekilde telefonu icat eden Graham Bell'in annesinin doğuştan, eşinin ise dört yaşından beri sağır olması, başlı başına şiirsel bir gerçekliktir. (Resim 4)

Resim 3. Thomas Edison için tipografik yorum. (Sevgi ARI)

Resim 4. Graham Bell için tipografik yorum. (Sevgi ARI)

Bilim insanlarının yanı sıra, sanat alanından verilebilecek bir örnek; Picasso'nun en bilinen eseri "Guernica"(1937) nın hikayesidir. Bir Bask şehri olan Guernica'ya İspanyol iç savaşı sırasında Nazi savaş uçaklarının düzenlediği hava bombardımanının trajik yüzünü gösteren bu resim, Picasso için, üç buçuk saat içerisinde ölen binlerce insana bir saygı duruşu niteliğindedir. Tarihin bir oyunu olarak, Picasso'nun bir sergisinde Guernica'nın önünde duran bir gestapo subayı, hayranlık ve şaşkınlıkla resmi göstererek "Bunu siz mi yaptınız?" diye sormuştur. Picasso'nun bu soruya verdiği tarihi cevap: "Hayır. Bunu siz yaptınız." (Hensbergen, 2005:139) dir. Bu resmin tarih sahnesinde oynadığı rolün, bir sanatçı figürü olarak Picasso'nun imajıyla bağlantılandırılması mümkündür (Resim 5). Diğer yandan, arka planında yatan bu hikâyenin Guernica'nın akılda kalıcılığındaki etkisini yok saymamız mümkün değildir.

Resim 5. Pablo Picasso için tipografik yorum. (Sevgi ARI)

Benzer bir bilinirliğe sahip olan, ressam Edvard Munch'un dünyaca ünlü eseri "Çılgılık" (1893), ilk bakışta bir şehir manzarası önünde betimlenmiş korku dolu bir yüzün betimlemesidir. Resmin hikayesini araştırdığımızda, sanatçının bu resme dair ilhamını, hasta olduğu bir dönemde Norveç'in başkenti Oslo'daki Ekeberg tepesinden fiyordları izlerken aldığını öğreniriz. Munch'un "Çılgılık" ın ortaya çıkışını anlattığı aşğıdaki pasaj, resmin hatırdı kalıcılığına olumlu bir katkı sunması ve Resim 6'ya ilham vermesi nedeniyle paylaşmaya değerdir:

Yolda iki arkadaşım ile birlikte yürüyordum. Gün batımında. Havada melankolinin izleri hissediliyordu. Birdenbire gökyüzü kıpkırmızı oldu. Çok bitkin bir şekilde, tırabzanlara doğru eğildim. Gökyüzünde mavi-siyah fiyortlar ile şehrin üstünde Demokles'in kılıcı gibi sallanan kan rengi bulutlara baktım. Arkadaşlarım yürümeye devam etti, fakat ben korkudan titrer bir şekilde karşımdaki manzaraya baka kaldım. İçimde doğanın heybetli çılgınlığını hissettim. (Rothenberg, 1999:123) (Resim 6)

Resim 6. Edward Munch için tipografik yorum. (Sevgi ARI)

Yazar Mac Barnett, 2014 yılında yaptığı TED konuşmasında, çocuklara hikaye yazmaktan duyduğu mutluluğunun sebebini; çocukların kurguları (ing.fiction) büyüklerden çok daha iyi kavrayabilmeleri olarak göstermiştir (Barnett, 2014). Barnett'in konuyla ilgili analizi özetle şöyledir: Sanatın yalanlara inanma ve inandırma potansiyeli düşünüldüğünde çocuklar büyüklerden çok daha farklı davranmaktadır. Çünkü çocuklar hikayenin gerçekte olmadığını/olamayacağını bilmekle beraber, anlatılan hikayenin yalnızca güzel bir hikaye olmasından zevk alabilmektedirler. Bu çocuksu 'inanma hâli'; oyun oynayabilme, empati geliştirme, hayal kurabilme ve toplamında daha yaratıcı bir insan olabilmesinde rol oynamaktadır.

Yazar Young-ha Kim, hikayelerle yaratıcılık arasındaki ilişkiye başka bir açıdan bakarak, çocuklar tarafından uydurulmuş hikayelerin önemi- ne değinmiştir. Bir çocuk “bugün bir uzaylı gördüm” dediğinde büyüklerin verdiği ilk tepki olan “saçmalama!” kelimesinin yerine “nerede gördün, neye benziyordu?” diye sorulmasını önermiştir. Kim, ancak bu yolla çocuğun uydurduğu hikayenin bir sonraki cümlesini düşünmek durumunda kalacağını ve diyalog sürdükçe çocuğun yaratıcı düşüncesinin zenginleşmesinin mümkün olacağını vurgulamıştır. (Kim, 2014) Çocuklarda doğuştan gelen hikayelere karşı açık algının neden büyüyünce kaybolduğu ve eğitim sisteminin bu algıyı ne yönde etkilediği, üzerinde düşünülmesi gereken en temel konulardan biridir. Yazar Kim’in diyalog aracılığıyla hikâyesel anlatımı destekleme / sürdürme önerisi, hem ebeveynler hem de eğitimciler tarafından yaratıcılığı desteklemek adına uygulanabilir görünmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER:

Yaratıcı düşüncenin gittikçe değer kazandığı 21. yüzyılda, hikayelerin zihinde yarattığı alternatif düşünce patikalarının önemlidir. Tiyatro oyunlarından, kısa öykülere; televizyon haberlerinden, evlilik programlarına dek nitelik yönünden birbirinden ayrılan hikayelerin, yöntem yönünden ortak noktalar barındırması dikkate değer bir konudur. Bu hikayeci anlatımlar; simgesel bağlantılar, temsili karakterlerle seçilen ayrıntıları öne çıkarmanın yanı sıra, anlatımın doğurduğu yükseliş ve alçalışlarla güçlenen duygusal bir içeriğin taşıyıcısı olarak kullanılmaktadırlar. Manipülatif etkileri bir yana bırakıldığında, pozitif etki yaratma potansiyeli çok yüksek olan hikayeci anlatımın bilişsel psikoloji, edebiyat ve aile ilişkilerinde olduğu kadar, eğitim alanında da daha aktif kullanılması mümkündür.

Araştırmada yer verilen yazarların anlatıları, büyüdükçe kaybettiklerimizi hatırlatması açısından önemlidir. Hikayelerdeki gerçek dışı/ kurgusal unsurlara ön yargısız şekilde yaklaşmak, farklı algı ve karakter biçimlerine özdeşlik kurmak, kişinin yaratıcı düşüncesini büyük oranda zenginleştirmektedir. Bu nedenle hikayelerin gerçek veya hayal ürünü kurgular olması öğretici / kalıcı niteliğini değiştirmemektedir. Uydurma olan ya da normların dışında kalan bir hikayeyi “saçma” olarak nitelendiren bir zihniyet, yaratıcı-

lık açısından baltalayıcıdır.

Yaratıcı drama terapileri, çocuklarda anksiyete, şiddet, öfke, inkar, korku vb. olumsuz duygusal tepkilerin aşılması amacıyla hikaye ve oyunun çeşitli metaforlar çerçevesinde birleştirilmesine dayanmaktadır (McFarlane, 2012: 26). Bu işleyiş, sonuç odaklı, ezberci ya da didaktik yaklaşımların bilgi aktarımında çoğunlukla eksik bıraktığı bir noktadır. Hikayeci anlatımı sadece çocuklara yönelik eğitim dönemiyle sınırlandırmak yerine eğitim sisteminin tümünde, matematikten müziğe uzanan çok çeşitli konularda geçerli kılmak olanak dahilindedir. Bu yöntemin eğitim alanında daha özgür ve geniş biçimiyle kullanılması, her yaşta özgür ve açık düşünen bireyler yaratmak adına önem taşımaktadır. Hikayelerin sağladığı katılımcı / aktif dinleyici profili, anlatıcının bilgiyi tek taraflı olarak aktardığı didaktik eğitim yöntemlerine karşı geliştirilebilecek bir alternatiftir. Anlatıcının kimi zaman öğretmen, kimi zaman da öğrenci olduğu; dinleyicilerin de kendi hikayelerini anlatarak özgün düşünme biçimini ortaya koyabileceği, kendi kimliğini keşfedebileceği bir ortamın hikayeler aracılığıyla yaratılması mümkündür.

Bu çalışma en genel manada, bir öğretmenin aktarım yöntemi hakkında üst bir düşünce geliştirmesinin önemini vurgulamakta ve sadece sanat-tasarım eğitiminde değil, eğitim anlayışının tümünde aktarım yöntemlerinin yaratıcı bir şekilde tasarlanması gerektiğini hatırlatmaktadır. Bu çerçevede dahilinde araştırmada öne çıkan öneriler aşağıdaki gibidir:

Simgesel Hikayeler: Araştırmada öne çıkan ilk bulgu, hikaye anlatımının dinleyicide yarattığı empati bağlantısı ve bu empatinin, kalıcılık adına önemli bir rol oynadığıdır. Hikayelerin empati oluşturmayı kolaylaştıran bu duygusal içeriği sayesinde, dinleyiciler hikayeye karşı daha katılımcı/aktif bir konum almaktadırlar. Bu anlamda soyut veya somut tüm kavramların, eğretilme, alegori, metaforik bağlantılar, simgesel ilişkiler üzerinden bir hikaye içerisine yerleştirilerek aktarılmasının, eğitsel alanda katılımcı/pozitif bir etki yaratacağını belirlemek mümkündür. Diğer yandan, hikayeler aracılığıyla sağlanan empati duygusunun, insanlar arasında karşılıklı anlayışın ve sosyal bağların güçlenmesini, bireysel derinleşmeyi desteklemesi, eğitimin en temel amacıyla kesişmektedir.

Süreç Hikâyeleri: Metin içerisinde verilen bilim ve sanat alanına dair örnekler, yaratılan veya icat edilen ürün/nesnenin ötesinde, kişilerin bu icat yolunda yaşadığı serüveni aktaran hikâyelerdir. Bu hikâyeler tekil / tekrarı olmayan bir yaratıcı sürecin aktarımlarıdır. Bir buluşun veya sanat eserinin nasıl olup da bu dünya üzerinde eksikliğini hissedildiğini kavramaya, 'evraka' anlarına, o anı hazırlayan tüm süreçlere dair bir derinleşme sağlayan arka plandaki hikâyelerinin, eğitmenler tarafından kullanılması önemlidir. Birçok çağdaş kuramda da, yaratıcılık ve inovasyonların ürün (sonuç) üzerinden ele alındığı, fikirlerin sadece ürün ile özdeşleştirildiği yaklaşımlar eleştirilmektedir (Clark, 1997:8) . Kişilere bir başkasının süreç deneyimine ortak olma fırsatını sunan bu anlatılar; hem yaratıcılık, hem kişisel gelişim, hem de sanat ve tasarım eğitiminde etkin olarak uygulanabilir görünmektedir. Genel manadaki eğitim alanında da bu türden hikâyelerin paylaşılması, öğrencilerin yaratıcı sürece ortaklık sağlamaları, buluş yapan zihniyetin içine girmeleri, ilham almaları, motive olmaları, yalnız hissetmemeleri açısından güzel bir yoldur.

Aynı zamanda süreç hikâyeleri sadece metinlerden değil, tasarımcıların ya da sanatçıların eskizlerinden, çalışma alanlarından, yaşadıkları döneme ait fotoğraflardan oluşan görsel anlatımlardan da meydana gelebilir. Çağımızın teknik imkanlarıyla, sonucu paylaşmaktan öte, yapım sürecini aktaran videolar internet ortamında büyük ilgi görmektedir. Çok az bir sürede bütünü yansıtan bu videolarda kişiler, deneyimlerini görsel yolla hikayeleştirerek aktarmaktadır.

Örneğin; kaligrafi alanında yazım araçlarını tanıtan, ya da bizzat yazım sürecini aktaran bir videoyu izlemek, konuya dair bilginin anlaşılmasında verimli bir yoldur. Eğitim kurumlarının da eğitmenlerin üretim süreçlerini benzer şekilde kayıt altına alarak zengin bir veri tabanı oluşturması mümkündür.

Etimolojik Köken Araştırmaları: Dünya üzerinde eksikliği hissedilen bir sorunu çözmek için var edilen tasarım nesnelere yanı sıra; kavramlara, olgulara işaret eden kelimelerin, soyut düzlemdeki icatlar olduğunu söylemek mümkündür. İnsanın o ana kadar tanımlamadığı bir olgu, ona bir isim/ tanım verilmesi sayesinde varlık kazanmış/keşfedilmiş olur. Eğitimsel alanda bir kavramı öğretmek, alışıldık şekilde sadece o kavramın sözlük tanımını vermekle de mümkündür. Buna alternatif olabilecek diğer bir araştırma yöntemi ise, etimolojik köken araştırmalarıdır. Etimolojik köken araştırmaları, söz konusu kavramın ilişkisel bağlarını, varlık nedenini, tarihsel konumunu ortaya koyduğu için özünde hikayesel bir bilgi sunmaktadır. Bu pencereden bakıldığında bir kelimenin her şeyden soyutlanmış sözlük tanımını vermekten öte, o kelimenin hikayesinin incelenmesine dayanan etimolojik köken araştırmaları, eğitimde kalıcı bir etki sağlamak adına kullanılabilir.

Alternatif Anlatım Denemeleri: Bir bilgiyi alternatif yollarla anlatma denemesi olarak aşağıda yer alan ve farklı bilgi türlerinde de geçerli olabilecek paragraf, eğitmenlerin hem kendi konuları üzerinde uygulayabileceği hem de öğrencilerden talep edebileceği son yöntem önerisidir:

Bir cümleyi kurmanın yüzlerce yolu vardır. Aynı cümleyi yüzlerce farklı şekilde kurmak mümkündür. Bir şeyi söylemenin bir tane yolu yoktur. Aynı şeyi farklı yollardan anlatmayı denemek öğreticidir. Yaratıcılık, aynı şeye farklı açılardan bakabilme becerisidir. Aynı bilgi farklı kurgularla aktarılabilir. Farklı yollardan geçen üç insan, aynı anda aynı şehrin meydanına varabilir. Aynı anda aynı yere varan üç insanın hikâyesini dinlemek güzeldir. Her cümle bir hikaye, her hikaye bir seçimdir.

KAYNAKÇA

Barnett, Mac. (2014). "Why a good book is a secret door?" http://www.ted.com/playlists/194/10_talks_from_authors (Erişim Tarihi: 09.06.2015)

Carroll, Michael. (2014). Effective Supervision for the Helping Professions, USA: SAGE publications

Ceylan, Can. (2010) Mevlana'dan Önce ve Sonra Mesnevi, İstanbul: Rumi Yayınları,

Clark, Timothy. (1997). The Theory of Inspiration, UK: Mancesther University Press

Godin, Seth. (2005). Büyük Mor İnek, İstanbul: Timaş Yayınları

Hensbergen, G. (2005). Guernica: The Biography of a Twentieth-Century Icon, London: Bloomsbury Publishing

Kim,Young-ha. (2014). "Be an artist, right now!" https://www.ted.com/talks/young_ha_kim_be_an_artist_right_now?language=tr (Erişim Tarihi: 29.03.2015)

Kafka, Franz. (2016). Dönüşüm, (Çev:Ahmet Cemal), İstanbul : Can Yayınları

McFarlane, Penny. (2012). Creative Drama for Emotional Support: Activities and Exercises, London: Jessica Kingsley Publishers

Revell, Jane & Norman, Susan. (2000). In Your Hands: NLP in ELT, London:Saffire Press

Rothenberg, Albert. (1999) (ed: Steven R. Pritzker). Encyclopedia of Creativity, Vol:1, UK:Academic Press

Simmons, Anette. (2012). Hikayenin Gücü, İstanbul: Mediat Yayınları

Seyfi, Murat. Soydaş, Ayda Uzunçarşılı. (2014) "Sivil toplum kuruluşlarında Hikayeleştirme" Marmara İletişim Dergisi, Sayı 22

Williams, Alan &,Whybrow, Dr. Alison. (2013) The 31 Practices, UK:LID Publishing Ltd.

Zipes, Jack. (2004) Speaking Out: Storytelling and Creative Drama For Children, Great Britain: Routledge